

TÀI LIỆU THAM KHẢO

CUỘC THI “TÌM HIỂU CÁC GIÁ TRỊ NỔI BẬT TOÀN CẦU CỦA QUẦN ĐẢO CÁT BÀ VÀ HÀNH TRÌNH ĐỀ CỬ DI SẢN THIÊN NHIÊN THẾ GIỚI VỊNH HẠ LONG-QUẦN ĐẢO CÁT BÀ”

Tuần 3, từ 28/10/2021 - 3/11/2021

1. Đa dạng tài nguyên động, thực vật quần đảo Cát Bà.

Rừng nguyên sinh trên đảo Cát Bà có đa dạng sinh học cao, đã thống kê được 1.588 loài thực vật, trong đó có những loài gỗ quý như Kim giao, Trai lý, Chò đải, Lát hoa và nhiều cây làm thuốc như Thuyết giác, Xạ đen, Bình vôi, Cốt toái, Kim ngân, Lá khô... Hệ động vật trên cạn có trên 343 loài động vật có xương sống, gồm 58 loài thú, 205 loài chim, 80 loài bò sát ếch nhái, côn trùng 274 loài; trong đó có 25 loài quý hiếm trong sách đỏ Việt Nam 2007, 24 loài trong Nghị định 32/2006/NĐ-CP. Đặc biệt, loài Voọc Cát Bà (*Trachypithecus poliocephalus*) được ghi vào sách đỏ thế giới và sách đỏ Việt Nam, là một trong 25 loài thú linh trưởng có nguy cơ tuyệt chủng cao nhất thế giới hiện đang được tổ chức FFI bảo vệ nghiêm ngặt. Đây là loài linh trưởng chỉ tồn tại duy nhất trên đảo và là biểu tượng của khu dự trữ sinh quyển thế giới Cát Bà. Sinh vật biển thuộc vùng biển - đảo Cát Hải cũng rất phong phú, đa dạng, Cá biển 196 loài, Rùa biển 4 loài, San hô 193 loài, động vật đáy 658 loài, động vật phù du 131 loài, thực vật phù du 400 loài, rong biển 102 loài, thực vật ngập mặn 37 loài. Vịnh Lan Hạ là một trong những vịnh biển trên đảo đẹp nhất thế giới nằm kề bên Di sản thiên nhiên thế giới vịnh Hạ Long (Quảng Ninh).

2. Các tiêu chí đề cử Di sản

Hồ sơ trình UNESCO ghi danh Di sản thiên nhiên thế giới Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà bao gồm 4 tiêu chí, trong đó có 2 tiêu chí vii và viii đã được công nhận cho Vịnh Hạ Long năm 1994 và năm 2000 và mở rộng sang Quần đảo Cát Bà để nghị công nhận bổ sung thêm tiêu chí ix và tiêu chí x cho Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà.

Tiêu chí vii: Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà đều là một mẫu hình tuyệt vời về karst trưởng thành trong điều kiện nhiệt đới ẩm. Giá trị nổi bật của khu Di sản này là dạng địa hình đá vôi karst bị biển làm ngập chìm với vô số tháp đá vôi hùng vĩ và những nét đặc trưng của quá trình xói mòn ven bờ như các mái vòm, hang động, tạo nên cảnh quan thiên nhiên hết sức kỳ thú. Năm 1994, Vịnh Hạ Long được ghi vào Danh mục Di sản Thiên nhiên Thế giới với giá trị ngoại hạng về mặt thẩm mỹ. Sự tương đồng về giá trị thẩm mỹ của Quần đảo Cát Bà so với Vịnh Hạ Long được thể hiện qua các dạng địa hình đá vôi karst bị biển làm ngập chìm với hàng trăm tháp đá vôi hùng vĩ bao phủ bởi rừng mưa nhiệt đới nguyên sinh trên

đảo đá vôi rộng lớn nổi bật trên nền nước trong xanh tạo nên cảnh quan thiên nhiên hết sức kỳ vĩ tương tự Vịnh Hạ Long.

Tiêu chí viii: Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà còn là mẫu hình nổi bật nhất và rộng lớn nhất về địa hình karst dạng tháp bị biển xâm thực và là một trong những khu vực quan trọng nhất trên thế giới về địa hình karst fenglin (hình tháp) và fengcong (hình chóp). Một trong những nét đặc trưng của địa hình karstfengcong là các hồ kín rộng lớn, các áng bị ngập chìm, một số hồ chỉ xuất hiện khi thủy triều lên. Hang động cũng là một trong những nét đặc trưng nổi bật về địa chất của khu Di sản với ba loại hang động chính: hang ngầm cổ, hang nền karstcổ và hang hàm ếch. Đây cũng là khu vực thể hiện đầy đủ các quá trình hình thành karst trên quy mô lớn và minh chứng cho một giai đoạn dài về quá trình tiến hóa địa chất. Quần đảo Cát Bà cũng là mẫu hình nổi bật về địa hình karst dạng tháp bị biển xâm thực và là một trong những khu vực quan trọng về địa hình karst fenglin và fengcong với nét đặc trưng của địa hình karstfengcong là các hồ kín rộng lớn như Áng Vẹm, các áng bị ngập chìm (Áng Thảm), một số hồ chỉ xuất hiện khi thủy triều lên (Áng Tối, Áng Sáng). Một trong những nét đặc trưng nổi bật về địa chất của Quần đảo Cát Bà với 20 hang động như các hang ngầm cổ, hang nền karst cổ và hang hàm ếch. Đây cũng là khu vực thể hiện đầy đủ các quá trình hình thành karst trên quy mô lớn và minh chứng cho một giai đoạn dài về quá trình tiến hóa địa chất, địa mạo.

Tiêu chí ix: Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà là mẫu hình tốt nhất về tập trung cao của các hệ sinh thái đảo đá vôi Nhiệt đới, Cận nhiệt đới điển hình như rừng mưa nhiệt đới nguyên sinh rộng lớn trên đảo đá vôi, rừng ngập mặn, các hang động, hồ nước mặn, vùng triều, san hô... Tại đây diễn tả quá trình biến tiến làm ngập chìm các trũng karst, hình thành trong một khung cảnh rộng lớn, tính phức tạp và với mức độ giao thoa giữa đảo karst và biển. Đại diện là các trũng fengcong của karst Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà, từ các trũng karst dốc đứng với các cánh rừng gió mùa nguyên sinh cho tới các hồ biển đang dần dần hòa nhập vào biển khơi. Không nơi nào trên thế giới có được quá trình như vậy. Một quá trình minh họa cực rõ nét toàn bộ các giai đoạn biến tiến lặp đi lặp lại ở khắp khu vực karst Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà và sự biến đổi môi trường khác nhau liên quan tới quá trình biến tiến này thể hiện giá trị nổi bật toàn cầu theo tiêu chí ix. Trong rất nhiều mẫu hình ở đây, thể hiện sinh động một quá trình từ khi bắt đầu cho tới khi kết thúc quá trình biến tiến và các quá trình tạo sơn. Sự đa dạng cao của các hệ sinh thái, đặc biệt 1/3 số hồ nước mặn của thế giới tập trung ở Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà là giá trị nổi bật toàn cầu và cũng là nơi dự trữ, hình thành các loài mới di nhập vào các vùng biển bao quanh.

Tiêu chí x: Tại Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà là trung tâm đa dạng cao của thế giới, đã phát hiện được 4.910 loài thực vật, động vật, kể cả trên cạn và dưới biển.

Trong đó, sinh vật trên cạn 2.752 loài chiếm 56% tổng số loài, sinh vật thủy sinh 2.158 loài (có 11 loài cá nước ngọt), chiếm 44%. Có tới 251 loài nằm trong danh mục sách Đỏ của Việt Nam và IUCN (198 loài nằm trong danh mục Đỏ của IUCN). Đặc biệt loài Voọc Cát Bà được đưa vào danh sách 1 trong số 25 loài Linh trưởng bị đe dọa cao nhất thế giới, cần bảo vệ khẩn cấp và là loài có giá trị toàn cầu về bảo tồn. Mức độ đa dạng sinh học cao, có nhiều loài quý hiếm có giá trị bảo tồn toàn cầu, cùng với trên 51 loài đặc hữu và có tiềm năng đặc hữu chứng minh khả năng đáp ứng của Di sản VVịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà theo tiêu chí đa dạng sinh học.

3. Các loại Di sản Thế giới

Di sản thế giới là di chỉ hay di tích của một quốc gia như rừng, dãy núi, hồ, sa mạc, tòa nhà, quần thể kiến trúc hay thành phố... do các nước có tham gia Công ước di sản thế giới đề cử cho Chương trình quốc tế Di sản thế giới, được công nhận và quản lý bởi UNESCO.

Gồm 3 loại di sản sau:

- Di sản văn hóa

Theo Công ước di sản thế giới thì di sản văn hóa là:

Các di tích: Các tác phẩm kiến trúc, tác phẩm điêu khắc và hội họa, các yếu tố hay các cấu trúc có tính chất khảo cổ học, ký tự, nhà ở trong hang đá và các công trình có sự liên kết giữa nhiều đặc điểm, có giá trị nổi bật toàn cầu xét theo quan điểm lịch sử, nghệ thuật và khoa học.

Các quần thể các công trình xây dựng: Các quần thể các công trình xây dựng tách biệt hay liên kết lại với nhau mà do kiến trúc của chúng, do tính đồng nhất hoặc vị trí của chúng trong cảnh quan, có giá trị nổi bật toàn cầu xét theo quan điểm lịch sử, nghệ thuật và khoa học.

Các di chỉ: Các tác phẩm do con người tạo nên hoặc các tác phẩm có sự kết hợp giữa thiên nhiên và nhân tạo và các khu vực trong đó có các di chỉ khảo cổ có giá trị nổi bật toàn cầu xét theo quan điểm lịch sử, thẩm mỹ, dân tộc học hoặc nhân chủng học.

- Di sản thiên nhiên

Theo Công ước di sản thế giới thì di sản thiên nhiên là:

Các đặc điểm tự nhiên bao gồm các hoạt động kiến tạo vật lý hoặc sinh học hoặc các nhóm các hoạt động kiến tạo có giá trị nổi bật toàn cầu xét theo quan điểm thẩm mỹ hoặc khoa học.

Các hoạt động kiến tạo địa chất hoặc địa lý tự nhiên và các khu vực có ranh giới được xác định chính xác tạo thành một môi trường sống của các loài động thực

vật đang bị đe dọa có giá trị nổi bật toàn cầu xét theo quan điểm khoa học hoặc bảo tồn.

- Di sản hỗn hợp

Năm 1992, Ủy ban di sản thế giới đưa ra khái niệm di sản hỗn hợp hay còn gọi là cảnh quan văn hóa để miêu tả các mối quan hệ tương hỗ nổi bật giữa văn hóa và thiên nhiên của một số khu di sản.

3. Sinh cảnh, thảm thực vật khu vực đề cử Di sản thiên nhiên

Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà có tổng diện tích khu vực đề cử di sản thế giới là 65.650 ha, được bao quanh bởi vùng đệm có diện tích 34.140 ha. Di sản bao gồm 7 dạng sinh cảnh chính: Đảo với rừng xanh nhiệt đới, hang động, rừng ngập mặn, các bãi triều, rạn san hô, đá vịnh, hồ nước mặn (các dạng tùng áng).

- Đảo có rừng nhiệt đới xanh tốt quanh năm

Khu vực này bao gồm đảo lớn Cát Bà và trên 1000 đảo nhỏ trên Vịnh Hạ Long và vịnh Lan Hạ. Đảo lớn Cát Bà cùng với các đảo nhỏ được bao phủ bởi thảm thực vật nhiệt đới, trong phần lớn nhất là diện tích rừng của Vườn quốc gia Cát Bà

Ở đây có khu vực rừng nguyên sinh duy nhất còn sót lại ở Cát Bà, là vùng còn giữ được trạng thái tự nhiên. Diện tích rừng nguyên sinh vào khoảng 1.045,2 ha nằm ở trung tâm đảo. Rừng mưa nhiệt đới là một trong những nhân tố quan trọng làm nên giá trị sinh thái và đa dạng sinh học của Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà. Với diện tích lớn và điều kiện khí hậu thuận lợi, rừng mưa nhiệt đới đóng vai trò như một ngôi nhà khổng lồ, bảo đảm cho sự cư trú và phát triển của 1.836 loài thực vật bậc cao, 274 loài động vật có xương sống, hàng trăm loài côn trùng và động thực, vật bậc thấp, cũng như các loài đặc hữu, quý hiếm. Trong phạm vi của sinh cảnh này, còn có thể chia dạng các dạng môi trường sống chi tiết hơn, mỗi kiểu có một quần hệ động, thực vật tương ứng như sườn dốc tụ chậm thoát nước, thung lũng karst lấp đầy, thung lũng karst chậm thoát nước...

- Các hang động trên mặt đất và hang động ngập nước

Hang động là một dạng cảnh quan đặc trưng của địa hình karst. Đặc điểm làm nên nét độc đáo trong hệ thống hang động của Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà là sự kết hợp giữa các hang động trên mặt đất (hang cạn) và hang ngập nước (hang biển). Cho đến nay, nhiều hang động lớn đã được phát hiện, như: Hoa Cương, Trung Trang, Quân Y, Động Mối, Quả vàng, Thiên Cung, Sừng Sốt, Đầu Gỗ, Trinh Nữ, Tam Cung .v.v.(hang trên mặt đất) và Xịch Thủng, hang Hồ Ba Hàm (hang ngập nước). Thành phần các loài sinh vật sống trong hang động tương đối đa dạng. Những loài sống suốt đời trong hang động thích nghi với điều kiện thiếu ánh sáng thường xuyên, nhiệt độ tương đối ổn định và độ ẩm cao. Do đó,

chúng có các đặc điểm đặc trưng như thiếu sắc tố, tăng số lượng cơ quan cảm giác, mắt tiêu giảm hoặc mù, tỷ lệ sinh sản thấp và các phần phụ và râu dài.

+ Hang động trên mặt đất: Các loài động vật phổ biến trong các hang động trên mặt đất bao gồm dơi, chân bụng, dế và các loài côn trùng khác. Đặc biệt, các hang động này còn là nơi cư trú của người nguyên thủy trên quần đảo Cát Bà, do đó, nhiều hang động trở thành các địa điểm khảo cổ hiện nay.

+ Hang động ngập nước: Các loài động vật biển quen thuộc trong hang động ngập nước là các loài cá hang động, Amphipods, tôm, cua. Đáng chú ý, san hô mềm và bọt biển phát triển khá mạnh trong các hang động biển.

- Đất ngập triều có rừng ngập mặn bao phủ

Gồm hai khu vực chính là Cái Viềng và Phù Long và một phần nhỏ nằm ở bãi triều Gia Luận - Cát Bà, Cửa Lục, ven bờ Bãi Cháy tổng diện tích khoảng trên 1.000 ha.

+ Rừng ngập mặn có giá trị to lớn trong việc bảo vệ môi trường và là nơi sống của nhiều loài sinh vật biển và nơi cư trú của chim di cư.

+ Rừng ngập mặn là nguồn tài nguyên quý giá của vùng ven biển nhiệt đới, năng suất sinh học của vùng có thực vật ngập mặn phân bố cao hơn tất cả các hệ sinh thái tự nhiên khác.

+ Rừng ngập mặn là lá chắn che cho đới bờ khỏi bị sóng, gió thủy triều bào mòn. Chính vì vậy sự phát triển của rừng ngập mặn gắn liền với sự tồn tại của đới bờ biển.

Rừng ngập mặn còn là lá phổi điều hoà vi khí hậu cho khu vực.

- Các bãi triều xung quanh đảo

Bao gồm các bãi triều cát, bãi triều đá và bãi triều bùn:

+ Bãi triều cát: Trong khu di sản có khoảng 100 bãi cát to nhỏ, phân bố tập trung ở Đông Nam đảo Cát Bà và trung tâm Vịnh Hạ Long. Các bãi cát thường nằm trên thềm san hô cao từ 1m - 4 m/0 m hải đồ. Chiều rộng 20m - 200 m.

+ Bãi triều bùn, tập trung ở Gia Luận, Phù Long, có bãi triều rộng đến hàng nghìn mét (Đượng Gianh), bãi triều Áng Kê (50 ha).

+ Bãi triều rạn đá, chiếm phần lớn diện tích bãi triều xung quanh các đảo.

Bãi triều là nơi có điều kiện tự nhiên dao động mạnh, nhưng cũng là môi trường sống lý tưởng cho sinh vật vùng triều như các loài rong tảo biển, động đáy. Các kết quả nghiên cứu ở Quần đảo Cát Bà và Vịnh Hạ Long cho thấy số lượng các loài động vật đáy trong vùng triều còn đa dạng hơn trong khu vực đáy mềm và các rạn san hô. Ở các bãi triều đá, các loài động vật bám phát triển dày đặc, tạo thành các khảm sinh vật, là một dạng quần xã độc đáo của khu di sản. Sự đa dạng trong thành phần động vật đáy bãi triều làm cho nó trở thành nơi kiếm mồi của

hiều loài chim biển, cá biển. Các bãi triều là một trong những hệ có vai trò quan trọng bậc nhất đối với hoạt động của cư dân trên biển.

- Đáy mềm dưới biển và thủy vực nước:

Bao gồm phần lớn diện tích đáy biển (không kể các rạn san hô). Đáy mềm Quần đảo Cát Bà là nơi sinh cư của nhiều nhóm sinh vật như động vật đáy, cá biển, thú biển nhất là những loài di cư và ưa di chuyển. Trong đó, có nhiều loài quý hiếm về mặt bảo tồn cũng như nguồn lợi. Đây còn là nơi lưu giữ hơn 50% nguồn gen sinh vật của toàn vùng biển này. Các đối tượng sinh vật quan trọng của khu vực gồm sinh vật phù du là cơ sở thức ăn, động vật đáy là cơ sở thức ăn, và các loài cá biển ăn những nhóm sinh vật này. Khu vực này là nơi có nhiều tiềm năng bảo tồn và du lịch. Vì vậy, cần có các biện pháp bảo vệ và khai thác hợp lý.

- Các rạn san hô:

Ở hầu hết các cung lõm của các đảo đá trong khu di sản, đều có các rạn san hô phân bố ở các độ sâu 3, 6, 9 và 11m, 25m (Long Châu). Hình thái của các rạn san hô được xác định chủ yếu bởi hình thái của vùng sườn ngầm và phần nào bởi các trầm tích cacbonat có nguồn gốc sinh vật rạn san hô. Rạn san hô phân bố chủ yếu ở Đông Nam Cát Bà và quần đảo Long Châu và khu vực Vạn Hà, Hang Trai, Đầu Bê, Công Đổ với diện tích phân bố trên 3000ha. Nơi đây được ví như những khu rừng dưới đáy biển, các rạn san hô có tính đa dạng sinh học cao đặc biệt. Khu vực này là nơi tập trung cực kỳ đông đúc của các nhóm sinh vật biển. Bên cạnh các loài san hô tạo rạn còn có vô số các loài sinh vật khác như hải miên, cầu gai, thân mềm, giáp xác, cá biển, bò sát biển, thú biển... Chúng chọn rạn san hô làm nơi sinh sống lâu dài (các sinh vật rạn), hay là nơi kiếm ăn, trú ẩn, sinh sản. Do đó, các rạn san hô tại Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà là nơi lưu giữ và phát tán nguồn gen cho toàn vịnh Bắc Bộ. Sự tồn tại của hệ sinh thái rạn san hô là cơ sở để bảo tồn nguồn gen và bảo vệ tính đa dạng sinh học biển. Rạn san hô còn là địa điểm lý tưởng cho nghiên cứu khoa học cũng như giáo dục cộng đồng về ý thức bảo vệ môi trường và đa dạng sinh học.

- Các dạng áng (hồ nước mặn giữa núi):

Là các hồ karst chứa nước mặn, nằm giữa các đảo, là một dạng sinh cảnh đặc biệt của Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà. Cho tới nay, đã thống kê được khoảng từ 119 - 138 hồ nước mặn tại Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà. Áng thường có diện tích không lớn, nhỏ nhất 0,7ha (áng Trề Môi) và lớn nhất 28,8 ha Trong quá trình phát triển địa chất, các áng đã được tách khỏi vùng biển xung quanh. Do đó, khu vực này vừa là nơi lưu giữ những loài cổ xưa, vừa là môi trường thuận lợi cho các loài sinh vật tiến hóa theo nhiều hướng khác nhau giữa các áng và khác với vùng biển xung quanh. Những nghiên cứu bước đầu cho thấy thành phần sinh vật của các áng tương đối đa dạng với các loài sứa, hải miên, thân mềm, giáp xác và cá.

Giá trị nguồn gen: ở đây lưu giữ có các loài quý hiếm, rất có giá trị cho việc bảo tồn và nghiên cứu khoa học.

4. Tổng quan vịnh Lan Hạ

Vịnh Lan Hạ là một vùng vịnh nước lặng hình vòng cung với 388 hòn đảo lớn nhỏ phủ đầy cây xanh trải rộng trên diện tích 70 km², một dáng dấp mỹ miều mà thiên nhiên ban trời và biển Việt Nam. Nằm kể vịnh Hạ Long và bao quanh quần đảo Cát Bà, vịnh Lan Hạ như một bức tranh khổng lồ huyền ảo, vừa sinh động vừa hoang sơ. Sở hữu 139 bãi tắm với những dải cát mịn trải dài, nước trong xanh và yên lành như: Vạn Bội, Ba Trái Đào ... Những vùng biển lặng nước như ở đảo Sến, đảo Cù, đảo Khi... là nơi khám phá những điều bí ẩn của thiên nhiên và tận hưởng những phút giây thực sự thư thái. Sự kết hợp đầy kỳ thú giữa biển trời và hệ thống hang động phong phú cũng là một trong những điểm hấp dẫn của Lan Hạ. Trong đó phải kể đến hang Sáng hang Tối với những vách đá bao quanh hang dựng đứng kỳ vĩ, nước trong hang bốn mùa trong xanh, êm đềm, phẳng lặng.

Tháng 5/2020 Vịnh Lan Hạ được Hiệp hội Câu lạc bộ những vịnh đẹp nhất thế giới trao giấy chứng nhận là thành viên chính thức các Vịnh đẹp nhất thế giới.

Vịnh Lan Hạ được nhiều du khách biết đến và lựa chọn điểm đến lý tưởng bởi thiên nhiên hoang sơ, yên lành mà tĩnh lặng. Du khách có thể hòa mình với thiên nhiên mây trời, sóng nước của một vùng biển thanh bình với những làng chài nhỏ sống như tách biệt với phần còn lại của thế giới. Vùng biển ở đây khá hiền hòa, không có sóng to, thuận lợi cho du khách có thể chèo thuyền kayak vòng quanh các đảo nhỏ, xuyên qua các hang nước ngầm xuyên núi, thỏa thích lặn biển, ngắm các rạn san hô, khám phá những vùng nước lặng như ở đảo Sến, đảo Cù, hang Dơi, hang Tối.v.v.. Bên cạnh đó, du khách có thể cùng gia đình, người thân tự do vui chơi, tắm biển hay đá bóng mini, bóng chuyền bãi biển ở một số hòn đảo nhỏ như đảo Nam Cát, đảo Tháp Nghiêng, đảo Ba Cát Bằng

Vẻ đẹp quyến rũ của vịnh Lan Hạ còn được làm nên bởi hàng trăm đảo đá muôn hình như Hòn Guốc, Hòn Bút, Hòn Con Rùa, Hòn Dơi, Hòn Hai Cổ, Hòn Bù Nâu, Hòn Tai Kéo, Bụt đây...Có tới hàng trăm ngọn núi với nhiều dáng vẻ tùy theo sự tưởng tượng của du khách. Mỗi một hòn đảo nhỏ trên vịnh mang trong mình một câu chuyện riêng về sự ra đời của nó. Và một điều kỳ diệu, may mắn hơn là du khách có thể có cơ hội được nhìn thấy loài linh trưởng đặc hữu chỉ ở đảo Cát Bà mới có, đó chính là loài Voọc đầu trắng (hay còn gọi là Voọc Cát Bà).

Một trong những điểm khác biệt so với các vịnh lân cận đó là của Vịnh Lan Hạ có 139 bãi cát tự nhiên nằm tại chân các vách núi, nơi có sóng hoặc các dòng hải lưu mạnh. Qua hàng nghìn năm bồi tích của đại dương mang những mảnh vỏ sò, ốc, san hô, đá phong hóa....tạo nên các bãi tắm tuyệt đẹp..... Bãi tắm trên vịnh Lan Hạ thường nhỏ nhưng chất lượng cát rất mịn, một số bãi sẽ bị ngập khi thủy

triều lên cao. Các rạn san hô thường nằm trải dài xuôi theo các bãi tắm xuống đến phần thềm của vịnh là nơi nhiều loài sinh vật biển trú ngụ: ngao, sò, cá, tôm, cua... được nhìn thấy tại các bãi biển với làn nước trong vắt. Quý khách lên mang theo kính lặn để ngắm các rạn san hô với các loài sinh vật biển nhiều màu sắc tại các bãi tắm này.

Bãi tắm tự nhiên trên vịnh Lan Hạ là địa điểm tuyệt đẹp để cạp thuyền nhỏ, thuyền kayak, tắm biển, phơi nắng, cắm trại, tổ chức các hoạt động tập thể..... trên bãi biển. Một số bãi biển kín khi thủy triều thấp phải chui qua hang mới vào được bên trong, mật độ bãi tắm tự nhiên tập trung nhiều nhất ở khu vực Ba Trái Đào, Ba Cát Bằng, Đảo Khi, Vạn Bội, lối ngoài phía Đông vịnh Lan Hạ hướng sang quần đảo Đầu Bê.

6. Giới thiệu chung về huyện Cát Hải

Huyện Cát Hải có diện tích tự nhiên là gần 345km² (chưa tính khu vực quần đảo Long Châu), dân số của huyện tính đến năm 2019 là trên 31.996 người. Huyện có 388 đảo lớn nhỏ trong có hai đảo lớn là đảo Cát Hải diện tích xấp xỉ 40 km² (còn được gọi là khu Đôn Lương) và đảo Cát Bà (còn gọi là khu Hà Sen) rộng khoảng 144km² (không tính diện tích mặt nước biển). Huyện Cát Hải nằm ở phía Đông Nam, cách trung tâm thành phố Hải Phòng khoảng 30km đường biển.

Đảo Cát Hải là đảo cát bằng phẳng nằm giữa cửa sông Nam Triệu và Lạch Huyện, trên đảo có 5 đơn vị hành chính gồm: thị trấn Cát Hải và 4 xã: Hoàng Châu, Nghĩa Lộ, Văn Phong, Đồng Bài. Đảo Cát Bà là một vùng núi đá trùng điệp gồm các đơn vị hành chính: thị trấn Cát Bà, xã Trân Châu, Xuân Đám, Gia Luận, Hiền Hào, Phù Long và Việt Hải.

Thời kỳ Bắc thuộc huyện Cát Hải từng có tên là Ân Phong, Chi Phong, Hoa Phong, Nghiêu Phong. Đến thời kỳ thuộc Pháp có tên huyện Cát Hải thuộc tỉnh Quảng Yên gồm 2 tổng Đôn Lương và tổng Hà Sen với 16 xã, phường. Ngày 05/6/1956 huyện Cát Hải và thị xã Cát Bà thuộc tỉnh Quảng Yên được sáp nhập vào thành phố Hải Phòng. Huyện Cát Hải ngày nay được thành lập vào ngày 11/3/1977 trên cơ sở hợp nhất hai huyện Cát Hải và Cát Bà cũ.

Quần đảo Cát Bà là nơi hội tụ nhiều tài nguyên thiên nhiên rừng, biển vô cùng quý giá và là trung tâm du lịch quốc gia và quốc tế.

Tương truyền, quần đảo Cát Bà là nơi các bà, các mẹ và chị em phụ nữ lo trồng tía, hái lượm, chuẩn bị lương thảo giúp các chiến binh đánh đuổi giặc Ân. Bởi thế, hòn đảo các chiến binh đóng quân nơi tiền phương gọi là đảo Các Ông, và đảo hậu phương được mang danh là đảo Các Bà. Hiện nay, vẫn còn đó đền thờ Các Bà ở Áng Ván - Thị trấn Cát Bà, Đền Bà - xã Hiền Hào và theo dòng thời gian, đảo Các Bà được đọc chệch đi thành Cát Bà như ngày nay.

Vùng đất cổ Cát Bà được hình thành từ cuối nguyên đại cổ sinh sớm (cách ngày nay khoảng 410 triệu năm) Các tài liệu khảo cổ học đã xác nhận Cát Bà là một trong những nơi có người nguyên thủy sinh sống. Người cổ Cát Bà chính là một bộ tộc thành viên của người Lạc Việt, cư dân của quốc gia Văn Lang, Âu Lạc sau này. Cát Bà có 77 địa điểm khảo cổ đã được phát hiện và khảo sát có các di chỉ nổi tiếng như: Cái Bèo, Bãi Bền, Cát Đồn cùng nhiều di chỉ có giá trị khác như: Tùng Gôi, Ao Cối, Đồn Công, Hang Dơi, Eo Bùa ...

7. Các tuyến tham quan trên vịnh Lan Hạ

Vịnh Lan Hạ có 4 tuyến tham quan theo Nghị quyết của Hội đồng Nhân dân thành phố Hải Phòng. Các tuyến này kết nối các địa danh, các điểm tham quan trên các vịnh thuộc quần đảo Cát Bà và vịnh Lan Hạ.

Tuyến 1: Bến Bèo – Làng Chài – Đảo Khi - Bến Bèo;

Tuyến 2: Bến Bèo – Làng Chài – Đảo Khi - Hòn Rùa – Cửa Việt Hải – Quai Tư - Ba Trái Đào – Hang Tối – Hang Sáng – Bến Bèo;

Tuyến 3: Bến Gót – Gia Luận – Trà Báu – Áng Ông Cậm - Hang Tối – Hang Sáng – Gia Luận – Bến Gót;

Tuyến 4: Bến tàu Trung tâm du lịch Cát Bà – Đảo Cát Ông – Chùa Thiên Ứng – Bến tàu trung tâm du lịch Cát Bà.

Hoạt động lưu trú qua đêm: Tham quan tuyến 1, 2, 4 và lưu trú qua đêm trên vịnh (tham quan điểm lưu trú Áng Vẹm; Quai Tư – Tùng Gấu; Tùng Tràng); Tham quan tuyến 3 và lưu trú qua đêm trên vịnh (tham quan điểm lưu trú Thoi Quýt, Tùng Tràng). Ngoài ra, tùy theo sản phẩm đặc thù của mỗi doanh nghiệp vận tải du lịch, lựa chọn để bố trí thời gian, số lượng các tuyến, điểm tham quan phù hợp với đơn vị của mình.

Hiện nay, Ủy ban nhân dân thành phố Hải Phòng đang phối hợp chặt chẽ với Ủy ban nhân dân tỉnh Quảng Ninh trong việc liên kết các tuyến tham quan các vịnh thuộc quần đảo Cát Bà, thành phố Hải Phòng và vịnh Hạ Long, tỉnh Quảng Ninh, đảm bảo thuận lợi cho hoạt động tham quan du lịch của du khách và đa dạng hóa các sản phẩm của doanh nghiệp kinh doanh tàu vận chuyển khách trong ngày và tàu lưu trú qua đêm của cả hai địa phương.

Trên vịnh Lan Hạ, du khách có thể hòa mình với thiên nhiên mây trời, sóng nước của một vùng biển thanh bình với những làng chài nhỏ sống như tách biệt với phần còn lại của thế giới. Vùng biển ở đây khá hiền hòa, không có sóng to, thuận lợi cho du khách có thể chèo thuyền kayak vòng quanh các đảo nhỏ, xuyên qua các hang nước ngầm xuyên núi, thỏa thích lặn biển, ngắm các rạn san hô, khám phá những vùng nước lặng như ở đảo Sến, đảo Cù, hang Dơi, hang Tối, xem lân tinh lấp lánh vào những đêm tối trời...hoặc câu cá, chụp mực trên vịnh.....Bên

cạnh đó, du khách có thể tự do vui chơi, tắm biển hay đá bóng mini, bóng chuyền bãi biển ở một số hòn đảo nhỏ như đảo Nam Cát, đảo Tháp Nghiêng, đảo Ba Cát Bằng....

Đến với vịnh Lan Hạ, du khách được trải nghiệm, phiêu lưu mạo hiểm bởi loại hình leo núi trên ở các vách đá trên bãi cát với dây và các thiết bị bảo hộ hoặc tham gia leo núi tự do nhảy nước sâu (Deep water soloing - DWS), đây là một trong những loại hình du lịch mạo hiểm đặc biệt hấp dẫn du khách nước ngoài. Du khách sẽ được chinh phục được những ngọn núi đá vôi cao sừng sững giữa đại dương mênh mông sóng nước, từ đỉnh núi du khách sẽ “*thử cảm giác mạnh*” nhảy từ trên cao xuống biển, thật là tuyệt vời đối với người ưa thể thao mạo hiểm.

Trong thời gian trở lại đây, hoạt động tham quan, lưu trú qua đêm trên các vịnh thuộc quần đảo Cát Bà ngày càng phát triển và được yêu thích bởi du khách trong và ngoài nước, có gần 80 du thuyền từ 3 đến 5 sao được đầu tư đóng mới với gần 1.000 phòng nghỉ qua đêm trên du thuyền, làm phong phú các sản phẩm du lịch trên vịnh Lan Hạ và các vịnh khác thuộc quần đảo Cát Bà.

Thời gian tham quan, nghỉ dưỡng trên vịnh Lan Hạ, và các vịnh và quần đảo Cát Bà có thể kéo dài từ đến 3 ngày 2 đêm, 4 ngày 3 đêm thay vì 1/2 ngày hoặc 1 ngày như trước đây, tùy theo từng gói sản phẩm của doanh nghiệp cung ứng dịch vụ và các hãng lữ hành, để du khách nghỉ dưỡng, khám phá hết vẻ đẹp cảnh quan, đa dạng sinh học của quần đảo Cát Bà.

8. Vị trí địa lý của khu vực đề cử di sản thiên nhiên thế giới Vịnh Hạ Long - quần đảo Cát Bà

Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà nằm ở phía Đông Bắc Việt Nam, cách thủ đô Hà Nội 165km, thuộc địa bàn thành phố Hạ Long, tỉnh Quảng Ninh và huyện Cát Hải, thành phố Hải Phòng với 775 hòn đảo thuộc Vịnh Hạ Long và 358 hòn đảo thuộc Quần đảo Cát Bà. Tổng diện tích khu vực đề cử di sản thế giới là 65.650 ha, được bao quanh bởi vùng đệm có diện tích 34.140 ha.

Vị trí địa lý:

- Phía Bắc: Giáp thành phố Hạ Long (tỉnh Quảng Ninh).
- Phía Đông Bắc: Giáp thành phố Cẩm Phả (tỉnh Quảng Ninh).
- Phía Nam: Giáp vịnh Bắc Bộ.
- Phía Đông: Giáp huyện Vân Đồn (tỉnh Quảng Ninh) và vịnh Bắc Bộ;
- Phía Tây: Giáp đảo Cát Hải (thành phố Hải Phòng).

Di sản bao gồm 02 vùng: khu vực đề cử di sản thế giới và vùng đệm.

9. Đặc điểm địa lý khu vực đề cử di sản thế giới Vịnh Hạ Long-Quần đảo Cát Bà

Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà nằm ở phía Đông Bắc Việt Nam, cách thủ đô Hà Nội 165km, bao gồm 1.133 hòn đảo, lớn nhất là đảo Cát Bà với diện tích 14.400 ha.

Vịnh Hạ Long thuộc thành phố Hạ Long là phần diện tích biển - đảo đẹp nhất của tỉnh Quảng Ninh. Từ năm 2007 về trước, trên Vịnh Hạ Long có 3 khu dân cư sinh sống: Khu dân cư Ba Hang với 2 điểm là: Ba Hang và Hoa Cương; Khu dân cư Cửa Vạn với 3 điểm là: Bò Nâu - Sừng Sốt, Cửa Vạn, Cống Tàu; và Khu dân cư Vòng Viêng có 4 điểm là: Vòng Viêng, Cặp La, Cống Đầm và Vạn Gió. Tuy nhiên, hiện nay toàn bộ số dân trên Vịnh Hạ Long đã được đưa vào các khu tái định cư trong đất liền sinh sống.

Quần đảo Cát Bà là phần diện tích quan trọng nhất của huyện Cát Hải (thành phố Hải Phòng), bao gồm 6 xã và 01 thị trấn là: Phù Long, Gia Luận, Hiền Hào, Xuân Đám, Trân Châu, Việt Hải và thị trấn Cát Bà.

Hầu hết các đảo ở Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà có dạng tháp kiểu Phong Linh và dạng chóp kiểu Phong Tùng. Đây là địa hình karst nhiệt đới bị ngập chìm do biển tiến Holocen tạo thành. Các đảo hầu hết có đỉnh cao 100m - 250m, đảo lớn thường cao 100m - 250m, đảo nhỏ cao dưới 100m và các hòn rất nhỏ thường chỉ cao 20m - 50m. Hoạt động karst đã tạo nên cảnh quan độc đáo, nhiều dạng địa hình đặc biệt như hang động, măng đá, chuông đá, các giếng, phễu karst và các thung lũng karst phát triển trên nền đứt gãy kiến tạo như Trung Trang và Gia Luận. Đỉnh và sườn các khối núi đá vôi là địa hình đá tai mèo sắc nhọn. Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà nổi tiếng với khoảng trên 40 hang, động vừa nổi, vừa ngầm. Riêng Vịnh Hạ Long có 15 hang, động nổi phân bố tập trung ở trung tâm khu di sản. Các hang phân bố lần lượt từ Bắc xuống Nam như sau: Thiên Cung, Đầu Gỗ, Thiên Long, Hoa Cương, Kim Quy, Tam Cung, Hang Luồn, Lâu Đài, Bò Lâu, Hồ Động Tiên, Sừng Sốt, Hang Trống, Mê Cung và Hang Trinh Nữ. Đảo Cát Bà có các hang, động nổi tiếng như: Hoa Cương, Trung Trang, Quân Y và Động Quả vàng.v

10. Giới thiệu tổng quan Di sản đề cử

Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà nằm ở phía Đông Bắc Việt Nam, cách thủ đô Hà Nội 165km có tổng diện tích khu vực đề cử di sản thế giới là 65.650 ha với 1133 hòn đảo, gồm 02 khu vực chính là:

- Vịnh Hạ Long thuộc thành phố Hạ Long, tỉnh Quảng Ninh được UNESCO công nhận là Di sản Thiên nhiên Thế giới năm 1994 và năm 2000 (tiêu chí vii và viii) có diện tích khu vực di sản thế giới là 43.400 ha với 775 hòn đảo.
- Quần đảo Cát Bà thuộc huyện Cát Hải, thành phố Hải Phòng bao gồm Khu dự trữ sinh quyển Cát Bà, Vườn quốc gia Cát Bà có diện tích khu vực đề cử di sản thế giới là 22.250 ha với 358 hòn đảo, trong đó có đảo Cát Bà (còn gọi là đảo Ngọc) là phần diện tích quan trọng nhất của huyện Cát Hải.

Khu vực đề cử di sản thế giới được bao quanh bởi vùng đệm có diện tích 34.140 ha. Phía Bắc giáp thành phố Hạ Long (tỉnh Quảng Ninh), phía Nam giáp Vịnh Bắc Bộ, phía Đông giáp Giáp huyện Vân Đồn (tỉnh Quảng Ninh) (Quảng Ninh) và vịnh Bắc Bộ và phía Tây giáp đảo Cát Hải qua Lạch Huyện. Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà.

Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà thuộc ven bờ Đông Bắc Việt Nam có khí hậu vừa mang đặc điểm chung của đồng bằng Bắc Bộ, vừa có những đặc điểm vi khí hậu của một đảo đá vôi ven biển. Chất lượng nước biển Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà thuộc loại tốt. Nhiệt độ nước biển thay đổi trong khoảng 15°C đến 31°C, oxy hòa tan từ 5,12mg/l - 7,27 mg/l. pH của nước biển biến đổi trong một khoảng khá hẹp, từ 7,9 đến 8,3. Độ muối dao động từ 19 ‰ đến 34 ‰. Hàm lượng kim loại nặng trong nước nằm trong giới hạn cho phép. Duy nhất dầu trong nước biển dao động từ 0,01 mg/l đến 0,24 mg/l, cần kiểm soát giảm thiểu nồng độ nhằm đảm bảo môi trường sống.

+ Môi trường vật lý

Di sản đề cử bao gồm phần lớn diện tích đảo đá vôi Hạ Long - Cát Bà với tổng diện tích vùng lõi 65.650 ha, bao gồm 775 hòn đảo thuộc Vịnh Hạ Long và 358 hòn đảo thuộc Quần đảo Cát Bà và vùng đệm 34.140 ha. Địa hình đặc trưng ở đây là các vách dốc đứng lởm chởm tai mèo, các đỉnh, chóp của các khối núi đá vôi hiểm trở với các hang động trong các khối núi đá vôi. Các thung lũng và đồng bằng karst bị ngập chìm. Trong khu vực Hạ Long, các luồng lạch lớn có phương Tây Bắc - Đông Nam có độ sâu từ 10-20m, trong đó bề mặt dưới của những hố sụt theo phương Tây Bắc - Đông Nam gồ ghề tạo nhiều bậc địa hình 1-4m, 6-11m, 12-20m. Những bậc địa hình đó bị phủ bởi các trầm tích Đệ Tứ. Tại Quần đảo Cát Bà các vùng sụt lún hẹp bị bao quanh bởi dãy núi kéo dài chủ yếu theo phương Tây Bắc - Đông Nam (Thung lũng Trung Trang, Việt Hải...). Các tùng, áng ăn sâu vào bờ đảo (Tùng Giỏ, Tùng Gấu, Tùng Chàng, Áng Vẹm, Thảm, Áng Dù, Áng Dầu Bê...). Các bãi triều bùn rộng lớn và khá bằng phẳng, trên bề mặt bãi phát triển rừng ngập mặn tươi tốt (bãi Phù Long, bãi Cái Viêng, Vịnh Cửa Lục). Các bãi cát vỏ vôi sinh vật và mảnh sành san hô (Cát Dứa, Cát Tiên, Titop ...). Các ngân mài mòn, ăn mòn của nước biển viền quanh chân đảo. Hệ thống kênh lạch triều, thềm san hô viền quanh chân đảo khu vực Vạn Bội, Vạn Hà, Hang Trai, Đầu Bê, Cống Đỏ .v.v.

Nơi cao nhất là đỉnh Cao Vọng (cao 322m), nằm phía bắc đảo Cát Bà, thuộc xã Gia Luận.

Nơi thấp nhất có độ sâu - 39m, nằm trên luồng Cửa Vạn, các vịnh thuộc quần đảo Cát Bà./.

